

Wstęp

Prowadzenie współczesnej polityki rozwoju wymaga ciągłego rozwoju metod planistycznych adekwatnych do specyfiki procesów rozwoju i celów polityk publicznych. Jest to poważne polityczne i społeczne wyzwanie, ponieważ sektor publiczny charakteryzuje się dużą inercją wobec zachodzących zmian. Wynika to z wielu przyczyn: sztywności przepisów prawa i zachodzenia na siebie kompetencji różnych podmiotów, patologii biurokratycznych, niskiej skłonności do ryzyka administracji publicznej, itd. Brak adekwatnych do nowych sytuacji metod planowania i wdrażania planów pogłębiają też obiektywnie występujące ułomności funkcjonowania instytucji publicznych. Z kolei brak adekwatnych metod i skutecznych instrumentów wdrażania planów jest bardzo często interpretowany *nie jako ułomność funkcjonowania władzy, ale jako ułomności planowania*, co w konsekwencji prowadzi do negowania jego potrzeby, a często wręcz likwidacji służb planistycznych. W rezultacie ponosimy zwiększone społeczne koszty błędnych decyzji, a następnie wysokie koszty przywracania systemu planowania przestrzennego na różnych poziomach zarządzania. Takie postępowanie zdarzało się już wielokrotnie w wielu – nawet wysoko rozwiniętych krajach, gdzie ogłaszano dogmatyczne hasła liberalizacji i deregulacji gospodarki (Wielka Brytania, USA).

W takiej fazie przejściowej wydaje się być w Polsce planowanie przestrzenne. Pozytywnie natomiast rozwija się planowanie o orientacji społeczno-gospodarczej. Taka sytuacja jest wymuszona wejściem Polski do UE oraz wymaganiami i warunkami narzuconymi przy korzystaniu z funduszy strukturalnych UE.

W planowaniu strategicznym rządu coraz wyraźniej dostrzegamy próby sprostanania globalnej presji konkurencyjnej. W publicznej polityce rozwoju pod wpływem otwarcia gospodarki na globalne rynki coraz większą wagę przywiązuje się do endogenicznych terytorialnych czynników budowania przewag konkurencyjnych. Terytorializacja gospodarki sprawia, że pojawia się konieczność wprowadzania zintegrowanego podejścia do planowania rozwoju. Niestety na przeszkodzie temu stoi historycznie ukształtowany i nadal podtrzymywany przez różne grupy interesu dychotomiczny system planowania publicznego, tj. odrębnego planowania społeczno-gospodarczego (sektorowego i dziedzicznego) i przestrzennego.

Prezentowany tom studiów podejmuje tę ważką problematykę. Zawarte w nim artykuły dotyczą szerokiej sfery planowania zintegrowanego, w tym planowania strategicznego na poziomie krajowym i wojewódzkim. Szeroko jest analizowany i prezentowany terytorialny wymiar polityki spójności UE i prezentowane jest pol-

skie podejście do nowej polityki rozwoju w UE. Terytorialny wymiar w polityce rozwoju znajduje swoje odbicie w krytycznych analizach funkcjonowania sfery gospodarki przestrzennej w Polsce i krytycznej ocenie systemu planowania przestrzennego. Planowanie przestrzenne w Polsce pozostaje bowiem poza głównym nurtem europejskiej debaty poszukującej nowego modelu planowania zintegrowanego.

Zebrane w tomie opracowania, które powstały na zamówienie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, tworzą spójną całość, a czytelnik przechodzi od spraw ogólnych (systemowych) do rozwiązań szczegółowych. Wszystkie artykuły były zaprezentowane na konferencji, poddane ocenie i krytyce jej uczestników, co pozwoliło na dokonanie adekwatnych korekt. Jednocześnie stały się one podstawą ożywionej dyskusji, której rezultaty znalazły się w opracowaniu syntetycznym pt. *Diagnoza stanu systemu planowania przestrzennego oraz jego rola w systemie zarządzania strategicznego – Podsumowanie dyskusji*, przygotowanym przez Izabelę Ziątek.

Publikacja powstała w wyniku współpracy MRR i KPZK PAN, które wspólnie zorganizowały konferencję w Kazimierzu Dolnym nad Wisłą 30.09-1.10. 2010 r. pod hasłem *System planowania przestrzennego i jego rola w systemie zarządzania strategicznego*. Konferencja była objęta wspólnym patronatem Minister Elżbiety Bieńkowskiej i Prezesa PAN Michała Kleibera.

Mamy nadzieję, że publikacja ta przyczyni się do dalszej pogłębionej debaty nad kierunkami budowania nowoczesnego zintegrowanego publicznego systemu planowania i polityki rozwoju uwzględniającej współczesne wyzwania europejskie i światowe.

*Tadeusz Markowski
Piotr Żuber*